

Täysistunto

Keskiviikko 9.2.2022 klo 14.04—18.38

6. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 15/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 16/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 16/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Avaan keskustelun. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.21 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Oikeusasiamiehen vuoden 2019 kertomuksen käsittely on viivästynyt merkittävästi muun muassa koronan vuoksi.

Kertomus sisältää kolme tärkeää puheenvuoroa. Oikeusasiamies Jääskeläinen käsittelee puheenvuorossaan oikeusasiamiesinstituution kehittymistä. Apulaisoikeusasiamies Sakslin tarkastelee oikeusasiamiehen toiminnan tehokkuutta ja riippumattomuutta. Perustuslakivaliokunnan mielestä puheenvuoroista tulee hyvin näkyville oikeusasiamiesinstituution kehitys sen perustamisesta nykypäivään saakka. Apulaisoikeusasiamies Pölönen käsittelee hyvän hallinnon merkitystä perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisessa perusopetuksessa. Hän kiinnittää huomiota opetuksen taustalla vaikuttaviin perus- ja ihmisoikeuksiin ja erityisesti lapsen oikeuksiin.

Lämmin kiitos oikeusasiamiehelle ja apulaisoikeusasiamiehille esikuntineen arvokkaasta työstä maamme ylimpänä lainvalvojana.

Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittivät kertomusta koskevissa lausunnoissaan huomiota lastensuojelun ongelmiin. Perustuslakivaliokunta kuulikin asiantuntijoita lastensuojelun tilasta Suomessa yleisesti ja erityisesti koronapandemian haasteissa. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnan painopiste on lastensuojelun kohdalla sijaishuollon valvonnassa. Valiokunta korostaa tämän ohessa lastensuojelun avohuollon tukitoimia ja perheiden ja lasten ongelmien riittävän aikaista tunnistamista ja kaikkea ennaltaehkäisevää työtä.

On syytä muistaa, että perustuslakivaliokunta ei toimi oikeusasiamiehen kanteluratkaisujen muutoksenhakuasteena. Valiokunnalle tai sen jäsenille osoitetut eduskunnan oikeusasiamiehen toimintaa koskevat yksityisten kansalaisten tekemät tutkintapyynnöt, kantelut, oikaisuvaatimukset ja muut vastaavat kirjoitukset eivät johda valiokunnassa toimenpiteisiin.

Toinen teema, josta perustuslakivaliokunta kuuli asiantuntijoita, oli kirkkotilojen käyttö koulujen tilaisuuksissa, koska siihen liittyvä tulkintatilanne oli epäselvä. Kirkkotilojen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

käyttö koulujen juhlissa onkin aiheuttanut Suomessa viime vuosina runsaasti keskustelua. Jotkut ovat vastustaneet kiivaasti, jotkut kannattaneet yhtä kiivaasti. Moni on seurannut tätä keskustelua hämmentyneenä sivusta.

Perustuslakivaliokunta linjasi vuonna 2014, että pitkälle viety uskonnollista alkuperää olevien perinteiden välttäminen ei edistä yhteiskunnassamme uskonnollista suvaitsevaisuutta. Samalla perustuslakivaliokunta toisti vuonna 2002 linjatun kantansa, jonka mukaan yksittäisen virren laulaminen ei tee tilaisuudesta uskonnon harjoittamista. Enkeli tai vaan tai Suvivirsi voi kajahtaa koulun juhlassa. [Timo Heinonen: Oikein!]

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta teki selventävän linjauksen. Kirkkotiloja voidaan käyttää koulujen juhlissa jatkossakin. Valiokunnan mielestä juhlan järjestäminen kirkossa ei sellaisenaan tee tilaisuudesta uskonnollista eikä sen sisällöstä uskonnon harjoittamista. Kirkkotilan tai muun uskonnollisen tilan käyttö juhlan järjestämisessä ei ole lähtökohtaisesti perustuslain vastaista. Kirkko kokoaa ihmisiä erilaisiin niin uskonnollisiin kuin ei-uskonnollisiin tilaisuuksiin. Kirkkoon tullaan laulamaan, kirkkoon tullaan, kun on hätä. Kirkot ovat monille rakkaita rakennuksia. Ne edustavat pysyvyyttä jatkuvan muutoksen keskellä. Kirkko toimii myös oppimisympäristönä esimerkiksi taiteen, arkkitehtuurin ja historian opetuksessa. Pidän valiokunnan selkeyttävää linjausta tärkeänä ja kauaskantoisena.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kertasi mietinnössään myös muita aikaisempia linjauksiaan. Koulu voi järjestää juhlapyhien viettoon liittyviä jumalanpalveluksia, kuten joulu-kirkkoja tai muita uskonnon harjoittamiseksi katsottavia tilaisuuksia, kun niistä tiedotetaan etukäteen ja niihin osallistuminen on kaikille vapaaehtoista.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että valtio avustaa kirkkojen ylläpitämistä ja huoltamista kulttuurihistoriallisesti arvokkaina rakennuksina. Pidetään hienoista kirkoistamme hyvää huolta.

Toivotan tämän kertomuksen äärellä oikeusasiamiehen toimiston työlle menestystä myös tulevinä vuosina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

16.27 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta piti lausunnossaan erityisen tärkeänä, että oikeusasiamies valvoo laillisuusvalvonnan kautta myös lasten oikeuksien toteutumista. Oikeusasiamies saa kanteluita vanhemmilta, jotka kokevat tulleen kohdelluiksi väärin lastaan koskevassa huoltoriidassa. Oikeusasiamiehen mahdollisuudet toimenpiteisiin huoltoriidoissa ovat kuitenkin saadun selvityksen mukaan hyvin rajallisia, ja kantelut johtavat vain harvoin toimenpiteisiin. Oikeusasiamies ei esimerkiksi puutu viireillä oleviin huoltoriita-asioihin. Suurimpana ongelmana lisäselvityksessä pidettiin sitä, että vaikea ja pitkään jatkuva huoltoriita on ilmeinen vaara lapsen hyvinvoinnille, minkä vuoksi huoltoriitoihin liittyvää viranomaismenettelyä tulisi arvioida tarkemmin lasten perus- ja ihmisoikeuksia koskevien epäkohtien ja kehittämistarpeiden tunnistamiseksi.

Lakivaliokunta piti oikeusasiamiehen havaintoja tärkeinä ja tukee huoltoriitoihin liittyvien viranomaismenettelyjen tarkempaa arvioimista jatkossa. Myönteisenä seikkana todettiin, että huolto- ja tapaamisoikeusriitojen sovittelumenettelyyn tuomioistuimessa, eli niin sanotun Follo-menettelyyn, ei valiokunnan saaman lisäselvityksen mukaan ole juurikaan kohdistunut kanteluita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Arvoisa puhemies! Lastensuojelun kriisiytynyt tila on puhuttanut jo 90-luvun lamasta asti, mutta varsinaiset poliittiset toimet asian parantamiseksi ovat olleet riittämättömiä. Eilen eduskunnalle luovutetussa lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa lastensuojelun kriisi nostettiin yhdeksi suurimmista epäkohdista lapsen oikeuksien toteutumisessa Suomessa. Myös oikeusasiamies on jakanut huolen siitä, että lastensuojelun nykytila on erittäin huolestuttava. Keskeisenä ongelmana on lastensuojelulain pirstaleisuus, jonka takia jopa asiantuntijoilla on vaikeuksia tulkita sitä. Lisäksi lastensuojelun laatua nakertavat riittämättömät resurssit, työntekijäpula ja palveluiden holtiton kilpailutus, jonka seurauksena hinta ajaa liian usein lapsen edun ohi.

Nyt viimeistään on herättävä näihin painaviin lausuntoihin ja korjattava lastensuojelussa ilmenneet ongelmat. Tarvitsemme lastensuojelun kokonaisuudistuksen, jotta lapsen etu ja oikeudet toteutuvat täysimääräisinä kaikkialla Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä oikeusasiamies ja hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat ja täysistuntoa seuraavat! Me käsittelemme tänään jo hieman vanhempaa oikeusasiamiehen kertomusta, se on vuodelta 2019. Tänään varmasti väistämättä meidän ajatuksissamme on myös oikeusasiamiehen kansliapäällikkö Matti Marttunen, joka teki tässä talossa pitkän elämäntyön. Haluan lausua ainakin omasta puolestani osanotot hänen läheisilleen ja koko Oikeusasiamiehen kanslialle. Tuo uutinen oli pysäyttävä. Ehkä Marttusen perintönä voisi hyvin ajatella, että tässä keskustelussa voisi meidän itse kunkin mieleen jäädä hyvä, perusteellinen, perusteltu päätöksenteko. Sellaisena ainakin itse hänet opin tuntemaan.

Oma puheenvuoroni käsittelee ehkä enempi jo vähän lähempänä tätä hetkeä olevia tapahtumia kuin itse tämä kertomus, joka tulee meille viiveellä — nyt koronan takia vielä poikkeuksellisen pitkällä viiveellä. Haluan nostaa esille tämänhetkisen huolestuttavan tilanteen. Meillähän oikeusasiamiehelle tehdään tällä hetkellä ennätysmäärä kanteluja. Viimeisen kolmen vuoden aikana eli nykyisen pääministeri Sanna Marinin hallituksen aikana kanteluiden määrä on kasvanut lähes 40 prosentilla. Kanteluja tehdään enemmän kuin koskaan ennen.

Eduskunnan oikeusasiamiehelle tuli viime vuonna ennätysmäärä kanteluja, ja määrät ovat kasvaneet tämän hallituksen aikana koko ajan. Isoimmat kantelumäärät koskivat viime vuonna terveydenhuoltoa, sosiaalihuoltoa ja poliisin hallinnon alaa. Näistä eniten kasvua oli terveydenhuoltoon liittyvissä kanteluissa. Ja nämä muutokset ovat tapahtuneet tämän nykyisen hallituksen aikana, joka tuli hyvin suurin lupauksin laittamaan terveydenhuoltoamme kuntoon, sosiaalihuoltoamme kuntoon ja myös poliisin asioita, ainakin keskustalaisten toimesta, kuntoon. Kanteluiden määrät ovat kuitenkin räjähdysmäisesti teidän vahtivuorollanne kasvaneet. Siihen on varmasti monia syitä, mutta asiat ovat siis menneet tällä kaudella huonompaan suuntaan.

Maija Sakslin toteaa, että usein onneksi muun muassa nämä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät kantelut johtavat toimenpiteisiin ja korjauksiin niissä asioissa, joita esille on nostettu. Osana luonnollisesti tässä varmasti ovat koronatoimet ja niihin liittyvät kysymykset, vaikkapa se, millä tavalla ihmisten tapaamisoikeuksia on rajattu, miten ihmisiä on eristetty omista läheisistään ja muista. On hyvä, että näitäkin tapauksia on perattu tulevaisuuden varalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Itseni pysäytti lastensuojelun koko ajan huononeva tilanne. Lastensuojelua koskevat kantelut ovat lisääntyneet myös nekin. Uutena ilmiönä ovat lasten itsensä tekemät kantelut, joita tulee vuosittain vireille useita kymmeniä. Yleisradio viime kuun lopulla kertoi Liisasta, 18 vuotta täyttäneestä työstä, jonka nimi on siis muutettu. Hän kertoi, että häneltä pidettiin puhelin pois kolme ja puoli vuotta. Asiasta ei tehty missään vaiheessa virallista rajoitustoimenpidettä, vaikka lastensuojelulain mukaan niin kuuluisi toimia. Hänen liikkumisvapauttaan rajoitettiin ilman asianmukaista päätöstä. Lain mukaan huostassa olevan lapsen yhteydenpitoa ja liikkumisvapautta voidaan rajoittaa määräaikaista, mutta siitä on aina tehtävä päätös, josta on mahdollista valittaa hallinto-oikeuteen. Näin ei näköjään Suomessa monissa tapauksissa toimita. Eli tämän nykyisen hallituksen aikana myös lastensuojelua koskevien kanteluiden määrä on jatkuvasti kasvanut.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on ryhtynyt nyt myös rohkaisemaan lapsia tekemään näitä kanteluita. Oikeusasiamiehen kanslia haluaa myös helpottaa kanteluiden tekemistä, ja on aivan oikein, että lapsille on annettu myös mahdollisuus tehdä näitä kanteluita suullisesti.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan nostaa esille tämän saman, jonka edustaja Kinnunen hetki sitten nosti esille, ja kiittää perustuslakivaliokuntaa tästä linjauksesta kirkkotilojen käytöstä koulujen tilaisuuksissa ja muissa tilaisuuksissa. Olimme ajautumassa kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa tiloja ei olisi voitu käyttää enää esimerkiksi ylioppilajuhlissa, koulun kevätjuhlissa, joulujuhlissa tai muissa. Tämä perustuslakivaliokunnan päätös selkeytti merkittävästi tätä, kuten myös päätös tämän rinnalla siitä, että yksittäisen virren laulaminen, Suvivirren tai Hoosiannan, ei tee tilaisuudesta vielä uskonnon harjoittamista, ja päätös siitä, että jouluevankeliumi voidaan joulujuhlan osana nähdä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että nykyhallitus ottaa vakavasti tämän omalla vahtivuorollaan pahentuneen valitustulvan ja ryhtyy toimenpiteisiin niin, että Oikeusasiamiehen kansliaa ei rasiteta tällaisella koko ajan kasvavalla valitusmäärällä. Siihen on mahdollisuudet puuttua, kun laitetaan terveydenhuoltoa kuntoon, ei anneta vanhustenhuollon tai lastensuojelun tilanteen mennä tällaiseen kuntoon kuin se nykyhallituksen aikana on mennyt. Panostetaan ja pidetään näistä asioista huolta. [Kristiina Salonen: Vanhustenhuolto on laitettu nyt kuntoon! — Kimmo Kiljunen: Oli turhan puoluepoliittinen!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.36 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus. Tämä kertomus on aina valtavan tärkeä. Tämä kertoo, mikä meillä Suomessa on pielessä, ja paljon on asioita pielessä. Tänne vain ilmoitukset lisääntyvät koko ajan, ja ei välttämättä ehditä ratkaista entisiääkään.

Valiokunnassa on kiinnitetty huomiota siihen ja pidetty valitettavana, että kuluvan vuoden tämä tartuntatautiepidemia on lähes kokonaan estänyt oikeusasiamiehen paikan päällä tehtävien tarkistusten tekemisen myös lastensuojeluyksiköihin, ja siitä on syytä kyllä kantaa huolta.

Valiokunta kantaa huolta myös esimerkiksi kotona asuvien vanhusten palvelujen asianmukaisesta toteutumisesta. Jos miettii näitä oikeusasiamiehen paikan päällä tehtäviä tarkastuksia lastensuojeluyksiköihin ja vanhusten palveluihin, niin kyllä ne pitää pystyä tekemään, olipa minkälainen poikkeustila tahansa. Tähän pitäisi tehdä suunnitelma tulevia poikkeusaikoja varten, koska ei voi tietää, milloinka seuraava poikkeusaika tulee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Viranomaisten toimintaan pitää pystyä luottamaan, ja jos toiminnassa on huomauttamista, pitää pystyä luottamaan, että ongelmat korjataan pikaisesti. Ei lapsi, nuori, vammainen tai vanhus voi odottaa pandemian tai muun kriisin ajan, että se loppuisi, vaan asiat pitää saada kuulumaan ja ne pitää saada korjattua ja ne on nostettava etusijalle. Minkälainen on semmoinen hyvinvointiyhteiskunta, joka ei kykene pitämään huolta näistä heikompiosaista ja heikommin toimeen tulevista? Kyllä tähän on ehdottomasti meidän laitettava panoksia enemmän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.38 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Otan kantaa tässä puheessani siihen kohtaan oikeusasiamiehen vuosikertomuksessa, joka käsitteli kirkkotilojen käyttöä ja mitä uskontoon kuuluvia elementtejä siellä olevat tilaisuudet saavat sisältää niin, ettei yksilön uskonnonvapaus tule häirityksi.

Pidän hyvänä ja tervehenkisenä toimintana perustuslakivaliokunnan kannalta jatkaa samaa linjausta, jonka se on jo tehnyt aiemmin koskien kirkkotilojen käyttöä erilaisiin tilaisuuksiin. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota jo aiemmin perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten näkökulmasta uskonnon ja omantunnon vapauden huomioon ottamiseen koulujen tilaisuuksissa. Tässä yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi, ettei sen mielestä perustuslaista tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännöstä johtunut vaatimusta poistaa koulun toiminnasta kaikkea uskontoon viittaavia elementtejä sisältävää ainesta. Perustuslakivaliokunta jatkaa perustelua siten, että pitkälle viety uskonnollista alkuperää olevien perinteiden välttäminen ei myöskään edistä uskonnollista suvaitsevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Entisenä yläkoulu- ja lukio-opettajana olen tyytyväinen perustuslakivaliokunnan linjauksiin siitä, mitä uskonnollisia elementtejä koulut voivat ottaa mukaan koulutyöhön. Minusta on vain terveen järjen käyttöä ymmärtää, että itsensä kirkkorakennus ei voi olla huono paikka koulun tilaisuuden järjestämiseen. Monissa kunnissa kirkkotila voi olla esimerkiksi kunnan muiden isojen tilojen kärsiessä sisäilmaongelmista se ainoa isompi tila, johon kaikki kouluväkeen kuuluvat pystyvät osallistumaan. Kirkkotiloissa on yleensä erinomainen akustiikka, joten ne ovat myös mieluisia konserttien pitopaikkoja.

Pidän myös järkevänä kannanottoa siihen, ettei yksittäisen virren mukanaolo koulun tilaisuudessa tee siitä uskonnollista tilaisuutta. Jouluyö ja Suvivirsi ovat vahva osa suomalaista koulukulttuuria ja yhteistä kansallista kulttuuriperimäämme. On jokaisen yksilön henkilökohtainen kokemus, tuovatko ne mieleen hengellisiä elementtejä tai joitain muita tunnekokemuksia. Itselleni ne ovat aikamatka aina ala-asteen ikimuistoisiin kuusijuhliin ja kevätjuhliin, joiden jälkeen alkoi kaivattu joului- tai kesäloma. Uskon, että moni ikäluokani edustaja ajattelee samalla tavalla.

Haluan myös tässä yhteydessä ottaa kantaa siihen, kuinka pitkälle on järkevää koulu maailmassa mennä vähemmistöjen ehdoilla ja että olisi ainakin hyvä oppia tunnistamaan sen varjolla toimiminen. Tiedän koulumaailmassa tapahtuneen yksittäisenä tapauksena näinkin, että opettajan oman ateistisen näkemyksen pohjalta on vedottu muutaman ulkomaalaistaustaisen koululaisen uskonnonvapauteen ja sillä perusteella on yritetty estää muun kouluväen osallistuminen Suvivirren sisältävään kevätjuhlaan. Tämä on kuvaava eikä suinkaan ainoa esimerkki, kuinka pienen vähemmistön oikeuksien toteutumiseen vedoten ollaan valmiita eväämään enemmistön oikeus johonkin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Arvoisa puhemies! Kuinkahan usein nämä vetoamukset ovatkin tosiaan lähtöisin jostakin muusta syystä kuin vähemmistöltä itseltä? Ehdin opettaa useamman vuoden koulussa, jossa oli oppilaita paikkakunnalla sijainneesta vastaanottokeskuksesta. Näin pääsin vierestä näkemään, etteivät muun uskontoiset ainakaan järjestelmällisesti vierastaneet kristillisiä elementtejä sisältäviä tilaisuuksia, vaan ymmärsivät ne osana suomalaista kevät- tai syyslukukauden lopettajaiskulttuuria. Sisareni opettaa täällä Helsingissä koulussa, jossa puolet oppilaista on taustaltaan ulkomaalaisia. Myös tässä koulussa on joulujuhlaohjelmassa perinteinen seimikuvaelma, mutta se on sijoitettu tilaisuudessa siten, että jokainen muun uskontoinen pystyy poistumaan tilaisuudesta ennen sen alkamista, jos kokee sen loukkaavan omaa uskontoaan. Ei kuulemma ole juuri poistuttu. Eli lapset näkevät sen näytelmänä eivätkä uskonnollisena ohjelmanumerona.

Vapaaehtoisuus ja terve järki ovat mielestäni avainsanoja tässä kirkkotiloja ja tilaisuuksien uskonnollisia elementtejä pohtivassa keskustelussa. Kun pyrimme olemaan suvaitsevaisia ja ymmärtäviä muita kulttuureja ja uskontoja kohtaan, koitetaan huolehtia myös siitä, ettemme tule vaarantaneeksi omaa kulttuuriperimäämme tarpeettomalla ylivarovaisuudella. Myös muissa maissa ajatellaan, että maassa maan tavalla, miksei siis myös meillä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.43 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Näin aluksi haluan minäkin lausua osanottoni oikeusasiamiehen kanslian kansliapäällikkö Matti Marttusen muistolle. Tunsin hänet pitkältä aikaa ollessani perustuslakivaliokunnan jäsen. Hänen työskentelytapansa oli oikeudenmukainen ja rehti. Hän puolusti aina lakia, sen lain henkeä ja sitä, että hallinto toimii aina lain mukaan ja ihmisten oikeuksia kunnioitetaan kaikin tavoin. Lämmin osanottoni Matti Marttusen perheelle ja läheisille.

On hyvä, että oikeusasiamiehen kertomukset käsitellään täällä istuntosalissa avoimesti keskustellen ja palautetta antaen. Oikeusasiamiehen toiminta on äärimmäisen tärkeää tämän maan kannalta. Se on instituutio, jota tässä maassa tarvitaan: jokaisella kansalaisella pitää olla mahdollisuus tehdä kantelu oikeusasiamiehelle tarpeen tullen ja harkinnan sattuessa kohdalle. On myös tärkeää, että kun kanteluita tehdään, niin perustuslain hengessä päätös kantelulle saadaan kohtuullisessa ajassa ja kansalainen tuntee tätä kautta saavansa oikeutta asialleen. Sen, onko ratkaisu hänen kannaltaan positiivinen vai negatiivinen, osaa oikeusasiamies ja hänen kumppaninsa oikein harkita, ja se on sitten se linja, millä mennään.

Tässä keskustelussa on nyt noussut esille Suvivirren ja Enkeli taivaan kohtalo, näiden virsien veisaaminen kouluissa ja laulaminen kouluissa. Todellakin, kuten edustaja Mattila äsken oivallisessa puheenvuorossaan totesi, se on osa suomalaista, kansallisesti tärkeää perintöä, ja itsellenikin kouluajoilta tästä asiasta on vain hyvin, hyvin lämpimiä muistoja. Koen kummallisena — jos tällaista keskustelua yleensä ylläpidetään — että tällaista kansallista suurta rikkautta ollaan viemässä pois jonkun suvaitsevaisuuden merkeissä, kun on joku loukkaantunut siitä, että lauletaan virttä vaikka koulun joulujuhlassa. Toivottavasti avarakatseisuus ja tällainen sivistyksen syvin ydin tulee meille kaikille tietoon, että suomalainen vahva perinne saa jatkua vielä vuosisatoja eteenpäin.

Nyt kun kantelujen määrä on noussut, olisin halunnut kysyä oikeusasiamieheltä, onko teidän toimistossanne riittävä määrä henkilökuntaa käsittelemään näitä valituksia, kante-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

luita. Ja pitää myös kansalaisten muistaa, että oikeusasiamieshän voi tehdä omassa työssään toki oma-aloitteista tutkintaa ja valvontaa, mikä on myös lakisääteinen velvoite oikeusasiamiehelle. Se tapahtuu tietenkin esimerkiksi vankiloissa tai suljetuissa laitoksissa taikka lastensuojelun puolella erilaisissa tilanteissa, joissa toimitaan suljetussa ympäristössä. Tällainen valvonta on äärimmäisen tärkeää.

Kun kantelujen määrä nousee, niin se on viesti myös meille päättäjille: onko kaikki asiat ihan oikein, jos kantelujen määrä koko ajan kasvaa. On totta, että tämä informaatioyhteiskunta, nämä nykyaikaiset viestintävälineet, mahdollistavat kantelun teon paljon helpommin kuin aikaisemmin, mutta siitäkin huolimatta meidän päättäjien on oma vastuumme kannettava, että hoidamme mahdollisimman hyvin myös niiden ihmisten asiaa, joilla itsellään ei ole mahdollisuutta omaa tilannettaan kovin paljoa parantaa. Se on sitä sivistystä, mitä toivon tässä maassa yhä enemmän olevan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, lastensuojeluasia on myöskin sydäntäni lähellä. On tärkeää, että sen pienen ihmisen oikeuksia kunnioitetaan, ja jos niitä sitten loukataan, niin siihen pitää olla keinoja puuttua. Pieni ihminen on itse oman elämänsä vaiheessa täysin avuton ja vailla turvaa. Jos sitten jotkut asiat menevät väärin, niin kyllä on aivan oikein, että siihen puututaan ja mielellään vielä niin, että se asia saatetaan oikeaan ratkaisuun mahdollisimman pian. Se on sen pienen ihmisen kannalta aivan välttämätöntä. [Timo Heinonen: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

16.48 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Tässä oikeusasiamiehen kertomuksessa kiinnitetään ansiokkaasti huomiota puutteisiin, joita vuonna 2019 on ilmennyt esimerkiksi kotona asuvien ikäihmisten palvelujen riittävyydessä ja laadussa, turvallisuudessa sekä ulkoilumahdollisuuksissa. Siis puhumme vuodesta 2019, ja muistan itsekin hyvin edelliseltä eduskuntakaudelta, miten useasti juuri vanhusten asiat ja oikeastaan järkyttävät tarinat, joita sieltä vanhusten todellisuudesta kuuli, nousivat esille myöskin tässä salissa.

2019 oikeusasiamies nostaa esille esimerkiksi sen, että palvelua saavien ikäihmisten osuus oli laskenut, vaikka palvelujen tarve oli kasvanut. Liian moni suomalainen ikäihminen jäi siis tuolloin vaille tarvitsemiaan palveluita ja riittävää hoivaa. Myös palveluiden valvonnassa oli puutteita. Yksityisen hoivakodin ongelmat voivat kertomuksen mukaan jatkua pitkään ennen kuin tilanteeseen puututaan. Tämän olen myös itse kokenut useamman kerran menneinä vuosina, kun esimerkiksi taistelimme vanhuspalveluiden parannusten puolesta. Sain viime kaudella paljon palautetta omaisilta, jotka näkivät epäkohtia hoivapalveluissa mutta eivät saaneet muutosta asioihin millään keinolla. Itsekin soittelin perään, kysyin valvonnan perään, yritin saada selville, eikö valvontaa voisi tehostaa, jotta nämä epäkohdat, joita omaiset siellä näkivät ja kokivat, tulisivat myös virallisesti esille. Tuntui, että puuttumisen kynnyks oli korkealla. Odotettiin, että jotain äärimmäisen vakavaa tapahtuu ennen kuin uskalletaan puuttua. Tuollainen asenne, tuollainen toimintakulttuuri, jätti monet yksin asiansa kanssa. Kunnilla ei ole ollut riittäviä keinoja järjestää korvaavia palveluja vakavissakaan ongelmatilanteissa, ja tämä on yksi syy korkeaan puuttumiskynnykseen. Myöskään kotiin annettavien palvelujen valvonta ei ole ollut riittävää. Siihen tarvitaan edelleen uusia menetelmiä.

Olen kuitenkin äärimmäisen onnellinen, että nyt korjaamme laista sen porsaanreiän, jota tähän asti on käytetty törkeästi hyväksi, siis myös vuonna 2019: nimittäin vanhusten tur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

vapuhelimella tehtyihin avunpyyntöihin on voinut vastata turvallisuusalan ammattilainen, jolla ei ole ollut hoitotyön koulutusta. Vanhuksen kotiin on yöllä voinut mennä vartija hoitajan sijaan. Viitisen vuotta sitten odotin vuoden, että asiaan saatiin avin ja Valviran yhteinen kanta, että tämä ei ole oikein — vuoden! Se tuntui minusta pitkältä ajalta, monesta asianosaisesta varmasti vielä pidemmältä. Nyt tähän tulee korjaus lain tasolla — edustaja Heinonen, nyt tähän tulee korjaus. [Timo Heinonen: Tilanne on mennyt huonommaksi teidän vahtivuorollanne, edustaja Salonen! Katsokaa tätä päivää!]

Oikeusasiamies ja aluehallintovirastot ovat saaneet lisää määrärahoja vanhusten oikeuksien valvontaan ja edistämiseen, mikä on tärkeää ikäihmisten aseman parantamiseksi yhteiskunnassa.

Tänä vuonna on aloittanut vanhusasiainvaltuutettu. Tämäkin on useamman puolueen pitkäaikainen toive ja haave, joka nyt viimein toteutuu — siis oma erityinen henkilö valvomaan, edesauttamaan ja puhumaan vanhusasioiden puolesta.

Hoitajamitoitus on saatu lakiin, jonka avulla pyritään laittamaan ympärivuorokautisen hoivan vakavat hoitajavajeet kuntoon. [Timo Heinonen: Tilanne on mennyt huonommaksi!]

Viimeisimmäksi hallitus antoi esityksen vanhuspalvelulain uudistamisen toisesta vaiheesta, jossa puututaan erityisesti juuri kotiin annettavien palveluiden laatuun ja riittävyyteen. Hallitus haluaa selkeyttää ja täsmentää säännöksiä, jotka koskevat hoitoa ja huolenpitoa turvaavien sosiaalipalvelujen sisältöä ja saantiedellytyksiä. Näin voidaan varmistaa, että jokaiselle iäkkäälle henkilölle järjestetään juuri sellainen palvelukokonaisuus, joka vastaa hänen yksilöllisesti arvioitua palvelutarvettaan. Nähtäväksi jää, miten tämä tulee vaikuttamaan tulevaisuudessa myöskin oikeusasiamiehen kertomukseen. Toivottavasti voimme lukea siitä, että tilanne on muuttunut ja se näkyy myös oikeusasiamiehelle.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tavoin katson, että vanhusten oikeuksien toteutumista ja sen valvontaa on edelleen tarpeen Suomessa kehittää. Työ ei siis vielä ole valmis, ei tälläkään hallituskaudella. Suomalaisen on voitava luottaa siihen, että tämä yhteiskunta ei hylkää ikäihmisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

16.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Aivan ensimmäiseksi onnittelut oikeusasiamies Petri Jääskeläiselle ja koko hänen toimistotiimilleen erinomaisen ansiokkaasta raportista, jonka me olemme tänne saaneet, vuosikertomus vuodelta 2019. Harvinaisen upea yhteenveto siitä työstä, mitä te teette laillisuusvalvonnan osalta sekä suhteessa instituutioihin, eli suomalaisiin viranomais toimijoihin, että myöskin suhteessa niihin kanteluihin ja valituksiin, joita yksittäiset kansalaiset voivat aidosti tehdä oikeusasiamiehelle ja sillä saada selvitystä esimerkiksi viranomaisen käyttäytymisen kohdalla. Kansanedustajanakin uskallan sanoa, että kovin monta kansalaispuhelua olen onnistunut, kiitos oikeusasiamiehen toimiston, ohjaamaan teidän käsittelyynne: kun kansalaiset valittavat asiasta, johon ei itse pysty ottamaan oikein kantaa, niin sanon, että ottakaa yhteyttä oikeusasiamiehen toimistoon ja saatte oikeutta ainakin siinä suhteessa, että tämä asia selvitetään. Kiitos tästä työstä.

Toinen kiitos tulee siitä suhteesta, että olen Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja ja jatkuvasti, lähes viikoittain, olemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

yhteistyössä Ihmisoikeuskeskuksen kanssa, joka toimii teidän toimistonne alaisuudessa. Euroopan neuvostohan on johtavin ihmisoikeusjärjestö maailmassa, ja ennen kaikkea Euroopassa. Niihin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka siellä on allekirjoitettu, kaikki 47 Euroopan neuvoston jäsenmaata ovat sitoutuneet, ja sinne Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeenkin voidaan tehdä näitä yksittäisiä kansalaisvalituksia ja sieltä kautta myöskin hakea oikeutta ohi viranomaispäätösten eri maissa ympäri Euroopan. Kiitos tästä yhteistyöstä, koska olemme jatkuvasti saaneet myöskin tätä kautta tätä yhteyttä jakaa.

Edustaja Heinonen täällä viittasi siihen, että kansalaisten tekemien kanteluiden määrä on kasvanut Suomessa, ja hänen johtopäätöksensä oli aivan aidosti — ja otetaan se johtopäätös nyt sellaisenaan — että se on hallituksen vika, että kanteluiden määrä on kasvanut. Hyvä on, jos se on hallituksen vika: Edustaja Salonen jo tähän viittasi, että tämä oikeusasiamiehen kertomus on siis vuodelta 2019. [Timo Heinonen: Ja vaalit oli 14.4.] Kanteluita on tehty kertomusvuonna lähes 6 300. Kasvu on edellisestä vuodesta 700. Arvoisa puhemies, jos minä jotakin hallitusta tästä syyllistäisin, niin syyllistäisin sitä istunutta porvarihallitusta, jossa kokoomus oli aktiivisesti mukana ja jonka toimet näkyvät vuodessa 2019! [Timo Heinonen: 14.4.2019 tuli nykyhallitus!] Eivät pääministeri Sanna Marinin tai pääministeri Antti Rinteen hallituksen toimet tuossa vaiheessa ole olleet pohjana. Siis jos tämä on se argumentaatio — mutta, edustaja Heinonen, minusta se on kevyttä politikointia. Minä en lähtisi tälle tielle katsomaan yksittäisen hallituksen toimia, kun katsomme tällaista kertomusta, mikä meillä on tässä käsissä.

Kanteluiden määrä on saattanut kyllä kasvaa, kyllä, johtuen tietoisuuden kasvusta suomalaisessa yhteiskunnassa — hieno asia se — [Timo Heinonen: Ongelmista!] ja johtuen myöskin siitä, että meillä on digitekniikan kautta helpompi tehdä valituksia kuin aikaisemmin, ja tämäkin onnistuu ehkä kiitos myöskin kansanedustajien, jotka olemme ohjaamassa yhä enemmän valituksia sinne oikeusasiamiehen toimistoon. En syyllistäisi hallitusta vaan katsoisin läpi tätä listaa — ja silloin edustaja Heinosenkin argumentaatio lähteä syyllistämään yhtä hallitusta ehkä osoittautuu jonkin verran kevyeksi pikkupuoluepolitikoinniksi.

Hienoja asioita. Maailmalla tuskin pystyn löytämään toista kansanedustuslaitosta, joka läpikäy omassa yhteiskunnassaan puutteita perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Isoja isoja teemoja, ja hienoa, että me avoimesti ne täällä nostamme esille, ja analyttisesti:

Puutteet vanhusten oloissa ja kohtelussa, johon edustaja Salonen jo tässä viittasi — iso iso ongelma, ja kunnat eivät valvo tätä riittävästi.

Lastensuojelun puutteet — siellä voimavarojen puutteeseen viitattiin vahvasti.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen puutteet, missä yhdenvertaisuuden perään kysytään.

Laitoksissa olevien itsemääräämisoikeutta loukkaavat rajoittamiskäytännöt.

Ulkomaalaisten oikeusavun puutteet, ennen kaikkea paperittomien oikeusavun puutteet — iso ihmisoikeusongelma myöskin.

Vankien ja tutkintavankien olojen ja kohtelun epäkohdat — myöskin asia.

Terveyspalvelujen saatavuuden ongelmat, perusopetuksen opiskeluympäristön ja päättöksenteon puutteet sekä oikeusprosessien pitkät käsittelyajat — nämä ovat kaikki isoja asioita.

Ja myöskin perus- ja ihmisoikeusloukkausten ennaltaehkäisyssä on puutteita; ei tiedetä riittävästi.

Isoja teemoja. Kiitos, että niitä tässä avataan. Ja minun, arvoisa puhemies, on vaikea katsoa, että näiden ongelmien esiintuonti tässä kertoisi, että Sanna Marinin hallitus olisi eri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

tyisesti epäonnistunut. Ja ainakin 11. puute, jota tässä ei ole mainittu — enkä siinäkään syytä Sanna Marinin hallitusta — on digisyrjäytyminen, josta iso joukko kansalaisia, ennen kaikkea ikäihmiset, tässä maassa kärsivät.

Nämä ovat, arvoisa puhemies, isoja isoja asioita. Hienoa, että me voidaan niistä avoimesti tässä keskustella. Aivan loistava raportti.

Ja edustaja Heinonen, jätetään kahvilan puolelle nämä pikkupolitikoinnit.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.58 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että se harmittaa nyt edustaja Kiljusta, kun asiat eivät ole niin kuin te olette luvanneet. Meidän vanhustenhoito on huomommassa tilassa kuin teidän hallituksenne aloittaessa. Meidän terveydenhuollon kantelumäärät ovat kasvaneet. Meidän lastensuojelun tilanne: Luetteko te lainkaan uutisia, mitä kerrotaan lastensuojelusta? Sen tilanne on huonompi kuin miesmuistiin, ehkä koskaan, mutta te laitatte näiden ihmisten tekemät kantelut vain sen piikkiin, että heillä on tietoisuus tehdä. He tekevät ne sen takia, että tässä maassa asiat ovat huonosti. Sen takia, että terveydenhuolto ei toimi, sosiaalihuolto ei toimi, poliisin hallinnonalassa on ongelmia, 40 prosenttia on kasvanut kolmen vuoden aikana kanteluiden määrä — ja se on, edustaja Kiljunen, pääministeri Sanna Marinin hallituksen kautta. Ette te pääse siitä mihinkään eikä edustaja Salonenkaan. — Ei näitä kanteluja tulisi ennätysmäärää, jos asiat olisivat kunnossa, jos vanhustenhuolto olisi laitettu kuntoon, niin kuin te lupasitte, mutta meidän vanhustenhuolto on tällä hetkellä huomommassa kunnossa kuin silloin, kun te aloititte. Meidän vanhustenhuolto on kriisiytymässä. Meidän terveydenhuolto on vaikeassa tilanteessa. Meidän lastensuojelu on vaikeassa tilanteessa. Ja edustaja Kiljunen toteaa, että hienoja asioita. Minun mielestäni näissä kanteluissa valtaosa on järkyttäviä asioita, ja ne asiat pitää laittaa kuntoon, puuttua niihin epäkohtiin terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa, poliisin toiminnassa, lastensuojelussa. Te olette kolme vuotta tätä maata hallinneet, ja meidän tilanne on mennyt huomattavasti huonompaan suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.01 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019, ja tähän liittyen haluan myös, kuten monet puhujat edellä, ottaa osaa Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian kansliapäällikön Matti Marttusen läheisille ja erityisesti perheelle. Tässä on keskusteltu myös paljon lastensuojelusta tämän pykälän kohdalla, ja olen saanut viestiä lastensuojelun ongelmien kanssa painivilta ihmisiltä, jotka olivat todella harmissaan ja halusivat ottaa myös osaa Marttusen poismenoon, koska he kokivat, että hän oli sellainen henkilö, joka heitä kuunteli.

Arvoisa puhemies! Tuolla on kertomuksessa lastensuojelun voimavarojen puutteesta, ja täällä ovat nyt eri edustajat nostaneet ongelman, että kenen ja minkä hallituksen vika se on. Voisin itse sitä ehkä kuvailla sillä tavalla, että se on kaikkien edellisten hallitusten vika. No mitä nykyhallitus tekee? Ei sekään ole tehnyt mitään.

Jollakin lailla olen itse myös veronmaksajana huolissani siitä, mihin meidän yhteiskunnan varoja käytetään. Lastensuojelu on erittäin vaikea asia. Olen itse ollut muutamaa tapausta seuraamassa, ja erittäin huolestunut olen siitä, mihin meidän verovaroja käytetään, koska tämä on väärä ratkaisu, miten Suomessa toimitaan. Täällä tehdään varmasti aiheel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

lisiä huostaanottoja, mutta täällä tehdään erittäin paljon aiheettomia huostaanottoja. Meidän veronmaksajien etu olisi se, että tämä asia puitaisiin kunnolla täällä ja mieluummin tuettaisiin näitä perheitä ennalta tietyillä kotipalveluilla kuin otetaan lapset pois. Se on erittäin raskasta. Te voitte kuvitella, että jos joku perhe menettää lapsensa liikenneonnettomuudessa, niin se on aivan kauheata, mutta te ette osaa kuvitella sitä, että perhe menettää lapsensa lastensuojelulle. Se on vielä järkyttävämpää, ja se on myös järkyttävää sen lapsen kannalta. Sen takia tämä kaikki tuki pitäisi osoittaa etukäteen näille perheille, niin että he pystyvät toimimaan vanhempina ja tukemaan lapsen kasvua.

Tässä joku aika sitten huomasi lehdessä ilmoituksen, jossa haettiin perhehoidon koordinaattoria lastensuojeluun. Ilmoituksessa luki seuraavasti: ”Perhehoitoon sijoitettavien lasten määrä on lähtenyt toivottuun kasvuun Espoossa.” Tämähän on ihan järkyttävä teksti — okei, sitä on ehkä ajateltu semmoisen laitoshuollon korvaajan näkökulmasta, mutta haluaisin, että siellä haettaisiin tällaisia perhetyöntekijöitä, jotka pystyisivät tukemaan niitä perheitä, joilla on lastensa kanssa ongelmia. Valitettavan usein näillä lapsilla, joita lähdetään huostaanottamaan, on jotain neuropsykologisia ongelmia, joita ei tunnusteta eikä tunnusteta, vaan sen sijaan syytetään vanhempia näistä ongelmista ja otetaan lapsi sitten huostaan.

Tämän takia hyvin usein tuossa eduskunnan edessä keskiviikkoisin on muutama ihminen osoittamassa mieltään, tavoitteena se, että lastensuojelun nykytila selvitettäisiin. Tämä pitäisi aivan ehdottomasti tehdä, ja tuen sitä kaikilla keinoilla ja toivon, että te, hallituksen edustajat, nyt tarttuisitte tähän. Meidän yhteiskunta ei kestä enää tällaista huostaanottojen määrää. Tämä on erittäin kallis ratkaisu meidän yhteiskunnalle, ja se ei ole millään tavalla inhimillinen. Paljon inhimillisempää olisi se, että tuettaisiin näitä perheitä ja lapset saisivat kasvaa siellä, missä heidän kuuluukin kasvaa, eli perheessä ja kotona.

Arvoisa puhemies! Vetoan teihinkin, että te tarttuisitte hallituspuolueen edustajana tähän asiaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

17.07 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpäälle totean, että ymmärrän ja jaan kanssanne ajatuksen siitä, että mahdollisimman varhainen perheiden auttaminen ja tukeminen vähentää tarvetta lastensuojelulle. Sen sijaan sitä näkemystä en jaa, että lastensuojelu tai huostaanotto on yhtä kuin paha asia. Joskus jopa perheet ja vanhemmat itse sitä pyytävät, kun eivät esimerkiksi omin keinoilla tuettuina ja autettuina pysty lapsensa turvallisuutta ja elämää kotona turvaamaan. On siis ehkä meiltäkin väärin ikään kuin luoda tällainen pelkästään musta varjo huostaanoton ja lastensuojelun ylle. Kyse on siitä, että myös huostaanotettujen lasten osalta halutaan edelleen jatkaa työtä niin vanhempien kuin lasten kanssa, vaikkakin siinäkin on paljon kehitettävää.

Ymmärrän myös tämän näkökulman siitä, että sanavalinta ei ehkä ollut oikea tässä lehti-ilmoituksessa, mutta suunta on aivan oikea. Nimenomaan perhehoidon lisääntymistä on jo vuosikausia haluttu juuri inhimillisistä syistä: jotta lapsi voisi laitoksen sijaan kiinnittyä perheeseen ja saada sitten sitä kautta turvallisen kasvuympäristön. Moni sijaisvanhempi tekee äärimmäisen hyvää työtä lastensuojelulasten ja nuorten kanssa ja saa ohjattua ja tuettua nämä lapset elämän polulle. Siitä iso kiitos heille.

Mutta, arvoisa puhemies, tarkastusvaliokunta sekä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta kiinnittävät perustuslakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa huomiota lastensuojelun ongel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

miin, aivan kuten moni edustaja täälläkin. Perustuslakivaliokunta on nyt käsiteltävän kertomuksen yhteydessä kuullut asiantuntijoita lastensuojelun tilasta. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan oikeusasiamiehen lastensuojelua koskevassa laillisuusvalvonnassa painopiste on sijaishuollon valvonnassa. Valiokunnan tavoin haluan sijaishuollon ohella korostaa lastensuojelun avohuollon tukitoimien sekä ongelmien varhaisen tunnistamisen ja ennaltaehkäisyn merkitystä. Lastensuojelupalveluiden valvontajärjestelmä on monimutkainen, ja toimijoita on useita. Tämä aiheuttaa ongelmia. Valvonnan jakautuminen useille eri tahoille ja asian monimutkainen sääntely hankaloittavat tehokasta ohjaus- ja valvontatoimintaa sekä lisäävät riskiä, että valvonta jää myös tekemättä.

Tarkastusvaliokunta huomauttaa myös, että lastensuojelun valvonnan resurssit ovat riittämättömät. Aliresursointi tarkoittaa muun muassa sitä, että valvonta on pääasiassa reaktiivista, kun ennakoiva valvonta olisi huomattavasti vaikuttavampaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.10 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Kaikki kunnia edustaja Heinosen aktiiviselle toiminnalle eduskunnassa, te käytätte vahvoja puheenvuoroja jatkuvasti... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni on pois päältä.

Jaha, nyt se on päällä uudestaan. Haluaisin sanoa, edustaja Heinonen, joka tapauksessa, että retorinen voima ei tässä tapauksessa nyt oikein auta. Te käytätte tätä arvokasta oikeusasiamiehen pitkää, [Timo Heinosen välihuuto] paksua, upeata, laadukasta kertomusta hyväksenne hyökätäksenne Sanna Marinin johtamaa hallitusta, Suomen hallitusta, vastaan — kertomusta, joka on siis vuodelta 2019. [Timo Heinonen: En käyttänyt sitä!] Tämä on pikkuisen epäkelvoo lähteä tällä tavalla käyttämään voimakkaita puheenvuoroja hallitusvastaisesti näistä lähtökohdista. Kun minä luin täältä puutteita suomalaisessa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa, jotka on listattu tässä kirjassa, te totesitte, että minä olin sanonut, että ne ovat hienoja asioita ja että teistä se ei ole ollenkaan oikea muotoilu. Eihän se ole oikea muotoilu, kun en ole sitä sanonut. Nämä ovat järkyttäviä puutteita tai ongelmia suomalaisessa yhteiskunnassa. Hienoa on se, että oikeusasiamiehen toimisto kirjaa ne tähän ylös meille keskusteltaviksi. Tällä tavalla toimii avoin demokratia: keskustele ongelmia läpi, ja lähdetään hakemaan ratkaisuja. Niin kuin täältä kertomuksesta nähdään, paljon on myöskin saatu parannuksia aikaiseksi.

On epäkelvoo lähteä toteamaan, edustaja Heinonen, tällaisia retorisia huomioita: ”poliisi ei toimi”, ”terveydenhuolto ei toimi”, [Timo Heinonen: Niin!] ”lastensuojelu ei toimi”. Maassa, arvoisa puhemies, joka kansainvälisessä vertailussa on todettu maailman onnellisimmaksi, ei toimi poliisi, terveydenhuolto eikä lastensuojelu. Onhan tässä nyt joku aito ristiriita. Se on ristiriita retoriikassa, ei sisällöissä — ja siinä mielessä toivoisin, edustaja Heinonen: kun me katsomme Sanna Marinin hallituksen toimia, niin me olemme pyrkineet hoivamitoitusta lisäämään, jolloin vanhustenhuollon ne ongelmat, jotka ovat aitoja, mihin edustaja Salonen täällä viittasi, ovat aitoja laitoshuollossa olevien vanhusten osalta, ja meidän täytyy saada sinne hoivahenkilökuntaa lisää. Me pyrimme lisäämään kiireettömään hoitoon pääsyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Arvoisa puhemies! Me olemme lisänneet voimavaroja myöskin poliisille, ja niin edelleen. Hallitus tekee koko ajan ja toimii, mitä näissä puitteissa voidaan toimia, mutta eivät-hän nämä asiat ole hetkessä ratkaistavissa, ja edustaja Mäenpää minusta sanoi oivallisesti, kun hän totesi, että vaikea tätä nyt on puoluepoliittiseksi tehdä, kun me näemme, että nämä ovat aitoja ongelmia, jotka ovat pitkä linja Suomessa, pitkä linja ongelmia. Tärkeintä on, että näistä avoimesti täällä, arvoisa puhemies, keskustelemme ja pyrimme ne yhdessä ratkaisemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

17.12 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Itsekin ajattelen, että on vähän laiskaa etsiä syypäätä, kun itse asiassa tulisi nostaa esille näitä asioita ja etsiä niihin ratkaisuja. Terveystieteiden kriisistä puhuttaessa emme voi unohtaa, että olemme yhä edelleen keskellä maailmanlaajuista koronapandemiaa, joka on osaltaan aiheuttanut meillä lisäongelmia kaikille aloille mutta erityisesti sosiaali- ja terveysalalle, jonne tämä on erityisellä tavalla kohdentunut.

En malta olla nostamatta vielä esille yhtä seikkaa lastensuojelun osalta. Viime kaudella itsekin sain sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olla mukana kuulemisissa, joissa etsittiin lastensuojelulakiin muutoksia. Siellä tehtiin lainsäädäntöön muutosta, jolla pyrittiin selkeyttämään yleisesti hyväksytyn, tavanomaisen kasvatuksen ja perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa. Me olemme itse asiassa lähiaikoina saaneet lukea mediastakin juuri tällaisesta lastensuojelun lapsesta, jolla hyvin pitkäksi ajaksi oli esimerkiksi oikeus puhelimen käyttöön evätty. Tämä siis tarkoittaa sitä, että nämä sijaishuollossa olevat työntekijät kamppailevat sellaisten kysymysten kanssa, että miten opettaa lapsille ja nuorille ikään kuin samanlaisin keinoin, joita esimerkiksi he käyttävät vaikka kotikasvatuksessa, että rikkeistä seuraa jonkunlainen rangaistus, esimerkiksi vaikka se, että menettää oikeuden kännykkänsä käyttöön. Varmasti tällaisia perheen arkielämästä tuttuja keinoja, joilla koetetaan lapsille opettaa rajoja, on olemassa erilaisia, mutta nämä tavanomaiset kasvatustekniikat voivat näyttäytyä hieman erilaisilta sitten, kun puhutaan sijaishuollosta. Silloin vaikka tämän kännykän osalta kyse on myöskin merkittävästä yhteydenpitovälineestä esimerkiksi vanhempiin, joista erossa asuu.

Tämä ei siis ole siellä arjessa selvä. Minä uskon, että kaikilla on hyvä tahto ja pyrkimys siellä lastensuojelussakin. Mutta kyllä me myös lainsäätäjinä olimme aika ihmeissämme, että miten tämä asia lakiin kirjataan niin, että lasten oikeus ja perusoikeudet heidän osaltaan ovat keskiössä, mutta myöskin niin, että voisimme tuoda niitä välineitä sinne sijaishuollon ammattilaisille, joilla lapsia voidaan siinä arjessa kasvattaa ja opettaa olemaan normaalissa yhteiskunnassa mukana. Tämä ei ole helppoa, ja siksi en lainkaan ihmettele sitä, että yhä edelleen nousee esille näitä kysymyksiä, [Puhemies koputtaa] itse asiassa niin varmasti tulee vielä lähivuosinakin nousemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.16 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Se on niin kovin helppoa mennä aina tällaisten sloganeiden taakse, että maailman onnellisin kansa tai jotain muuta, jos siellä maailman onnellisimmassa kansassa asuu niin paljon huonosti voivia ihmisiä. Tässä edustaja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Mäenpää toi esille vakavia asioita lastensuojelusta. Esille on noussut tänään terveydenhuollon isot ongelmat, sosiaalihuollon isot ongelmat, poliisin hallinnonalaan kohdistuvat kantelut, ja myös lastensuojelusta on tänään puhuttu paljon. Ja nämä asiat, joita itse nostin esille, liittyvät nimenomaan tämän nykyhallituksen aikaan. Viimeisen kolmen vuoden aikana kanteluiden määrä on kasvanut lähes 40 prosentilla, ja kyllä niistä jokaisen kantelun takana on inhimillinen tilanne, usein tragedia, johon on haettu muutosta — niin kuin tuossa omassa pidemmässä puheenvuorossani toin esille tämän nuoren tytön tilanteen, joka kertoi, miten hän vasta 18-vuotiaana uskalsi tehdä ja pystyi tekemään tuon kantelun ja puuttumaan asiaan, jossa hänen elämänsä oli rajoitettu pitkään. Vaikka Suomi olisi kuinka maailman onnellisin kansa, niin tässä maassa on paljon asioita, joita pitää laittaa kuntoon. Ja tämä kertoo siitä, että tämän kolmen vuoden aikana tilanne on mennyt entistä huonommaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.17 Kimmo Kiljunen sd: Edustaja Heinonen, kiitokset teille tästä puheenvuorosta. Nyt te olitte oikealla tiellä. Minä olen teidän kanssanne samaa mieltä. Ne ongelmat, mitä ihmiset nostavat näissä kanteluissa esille, ovat aitoja ongelmia, [Timo Heinosen välihuuto] ne ovat aitoja ongelmia, aivan oikein. On aivan oikein myöskin se, kun te huomautitte, että näiden kanteluiden määrä on kasvanut, sekin on aito tilanne. Nämä ovat kaikki tärkeitä asioita, ja sen takia se kritiikki, mitä esitin, oli siitä, että te tavallaan puoluepolitisoitte tämän asetelman, koska nämä ovat ongelmia, jotka meidän täytyy yhdessä täällä ratkaista, ja hallituksemme, nykyinen hallitus, on tarttunut näihin asioihin täydellä vakavuudella.

Kun te viittasitte huonovointisuuteen, te viittasitte aivan oikein, niitä huonovointisia tilanteita on lapsiperheillä. Mutta yksi suuri ryhmä, arvoisa puhemies, erittäin suuri ryhmä, jossa on paljon, paljon köyhyyttä ja huonovointisuutta, ovat yksinäiset eläkkeensaajat. Meillä on tässä maassa iso joukko ikäihmisiä, jotka elävät köyhyysrajan alla täydellisen kohtuuttomilla tulotasoilla. Ja eläketurvakin on vielä ongelmallinen sikäli, että meillä on olemassa sellainen indeksijärjestelmä, joka laskee eläketasoa, jolloin ihminen köyhtyy ikääntyessään. Meillä on aito ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa, ja edustaja Heinonen, kutsun teidät myöskin näihin talkoisiin. Otetaan nämä huonovointiset ihmiset vakavasti täällä keskusteluissa esille, mukaan lukien eläkkeensaajat, mukaan lukien muutkin, ja parannetaan näitä asioita yhdessä. Otan teidän kutsunne vastaan. Tässä olen valmis antamaan käden tässä suhteessa. [Timo Heinonen: Ei ole taitettua indeksiä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! On erikoista, että sosiaalidemokraateista nyt sitten, kun nostetaan vanhustenhuollon ongelmia ja lastensuojelun ongelmia esille, syytetään politisoinnista. Samainen puolue eduskuntavaalien alla 2019 tuli isoilla lupauksilla kertomaan, että nyt laitetaan vanhustenhuollon asiat kuntoon, [Kimmo Kiljunen: Ja ollaan tartuttu siihen!] että ne ovat ongelmissa, niin kuin ne olivatkin. Mutta teidän vahtivuorollanne tilanne on mennyt entistä huonommaksi, entistä huonommaksi vanhustenhoidossa. [Kristiina Salosen välihuuto] Vanhustenhoidossa on historiallisen suuri hoitajapula, siellä kriisiytyy tilanne kiihtyvällä tahdilla, kotihoito on mennyt aivan retuperälle, ja nämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

kaikki ovat tapahtuneet teidän vahtivuorollanne. Ja nyt kun näitä ongelmia, jotka te lupasitte korjata, [Kimmo Kiljunen: Niin on tarkoitus!] nostetaan esille, niin te syytätte poliittisoinnista. Nämähkö ihmiset, jotka tekevät näitä kanteluita vanhustenhuollosta, terveydenhuollosta, lastensuojelusta, nyt politisoivat tätä? [Kimmo Kiljunen: Se oli 2019!] No eivät, vaan he kertovat, että teidän vahtivuorollanne, arvon sosiaalidemokraatit, tämän maan tilanne on mennyt huonompaan suuntaan. Viimeisen kolmen vuoden aikana kanteluiden määrä oikeusasiamiehelle on kasvanut lähes 40 prosentilla. Totuus ei pala tuleksakaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.21 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Pidän kovin arvokkaana sitä, että meillä on tällainen työkalu ja päätöksentekijöinä päästään aina käsittelemään näitä vuosikertomuksia. Nimittäin sen lisäksi, että yritämme puuttua täällä lainsäätäjänä tiettyihin ongelmiin, mitä yhteiskunnassa on, virkamiehet toteuttavat niitä lakeja, mutta aina sitten ei todellisuudessa voida tietää, kuinka hyvin erilaiset mitoitus- ja erilaiset säännöt toteutuvat erilaisissa paikoissa. Tämä, että te teette tätä arvokasta työtä, teette näitä katsastuksia, tuo meille sen näkökulman, kuinka hyvin se, mitä me haluamme, käytännössä sitten toteutuu. Te pystytte toki puuttumaan jo omalla toiminnallanne, mutta se myöskin antaa meille työkaluja vaikka resursoinnin suhteen ja niin edelleen siihen, mitä pitää vielä tehdä, että niin sanotusti kentällä olisi helpompaa.

Olette saanut, oikeusasiamies, aina aika paljon kiitosta näissä istunnoissa, kun ollaan käsitelty näitä teidän kertomuksianne vuosi toisensa perään, ja haluan myöskin tässä istunnossa kiittää teitä ja koko toimistoa äärimmäisen hyvästä työstä. Tämä kertomus on kattava. Haluaisin ehkä oikeastaan kysyä nyt, kun on mahdollisuus, kun olette paikan päällä, niin kun varmasti paljon enemmän tarkastettavaa ja käsiteltävää olisi, niin miten te pärjätte toimiston kanssa: koetteko tällä hetkellä, että teidän toimintanne on aliresursoitua, tarvittaisiinko sinne lisää rahaa, niin sanotusti lisää tekeviä käsiä? Itse sain tuossa juuri viestin eräältä kansalaiselta, joka oli siis kiittänyt siitä, että olitte tehneet tällaisen katsastuksen, ja hän sanoi, että siitä on hirveän iso apu. Tällainen kysymys teille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.22 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä käsitellään tätä oikeusasiamiehen kertomusta, ja on mielenkiintoista keskustelua käyty tässä. Ensin etsittiin, kenenkä vika tämä on, että meillä menee huonosti. Sitten päätettiin, että se on hallituksen vika. Sitten mietittiin, että no, minkäs hallituksen vika: onko se edellisen vai sitä edellisen vai tämän hallituksen vai kenties tulevan hallituksen vika? Ei siitä ihan selvyyttä nyt tullut, kenenkä vika tämä kaiken kaikkiaan on, mutta kyllähän se on fakta, että jokaisella meillä päättäjällä on peiliin katsomisen paikka, peiliin katsomisen paikka, mihinkä sitä rahaa laitetaan. Meidän pitää laittaa rahaa siihen, mihinkä tarvitaan, ja ensisijaisesti me tarvitaan rahaa täällä kotimaassa. Meidän pitää katsoa, mihinkä ne rahat laitetaan, mutta kotimaa on se ykkösjuttu, mihinkä sitä rahaa tarvitaan.

Toivon, että monet muutkin puolueet lähtevät perussuomalaisten linjoille laittamaan suomalaisen ensin ja Suomen asiat kuntoon ensin, ei sinne maailmalle, kun täällä on hätä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Täällä on hätätila vanhustenhuollossa, täällä on hätätila lastensuojelussa ja monessa muussa asiassa, joten rahat sinne, missä me Suomessa niitä tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.24 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Pohjautuen edelliseen puheenvuoroon, ja nyt kun huomasin, että oikeusasiamiehelle esitetään kysymyksiä: Lastensuojelu on paljon puhuttanut meitä, ja uskon, että se kuormittaa myös teitä aika paljon — ainakin lastensuojelun asiakkaiden mukaan te olette siellä toimistossa ruuhkautuneet ja he eivät koe saavansa välttämättä tukea tai apua riittävästi. Miten te näette, olisiko tällainen lastensuojelun nykytilan selvitys ja kartoitus mahdollista ja syytä tehdä? Miten te näette sen? Kuka sen aloittaa, ja kenen kehotuksesta? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.25 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että kansalaisilla on mahdollisuus ainakin edes oikeusasiamiehelle valittaa ja esittää asiansa, niin että saa siihen vastauksen ja oikean käsittelyn. Se on ehdottoman tärkeää meillä. Oikeusasiamiehellä on varmaan ollut kiirettä, koska kantelut ovat lisääntyneet.

Tässä kohtaa myös kiitän hyvin paljon siitä ihan viime aikojen tiedosta, että oikeusasiamiehelle on mennyt kantelu eläinten kaltoinkohtelusta, ja harvoin siihen puututaan, mutta nyt on puututtu ja annettu ohjeita myös tuonne viranomaisille tästä asiasta. Se on hyvin merkittävä edistysaskel, ja kiitän siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän oikeusasiamies Jääskeläiselle puheenvuoron loppuun.

17.26 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa herra puhemies, arvoivat kansanedustajat! Kiitän näistä puheenvuoroista, joita täällä on käytetty, ja kiitän myös valiokuntia tämän kertomuksen johdosta annetuista lausunnoista ja mietinnöistä. Vuoden 2018 kertomushan oli ensimmäinen, joka lähetettiin kaikkiin erikoisvaliokuntiin, jotka halutessaan voivat antaa lausunnon, ja olin ilahtunut siitä, että nyt tämän vuoden 2019 kertomuksen osalta peräti seitsemän erikoisvaliokuntaa oli antanut oman lausuntonsa. Oikeusasiamies on nimenomaan eduskunnan oikeusasiamies, ja pidän hyvin tärkeänä ja arvokkaana sitä vuoropuhelua, jota oikeusasiamiehen ja eduskunnan kesken voidaan käydä, ja siinä tämä kertomuksen käsittely erikoisvaliokunnissa myös muodostaa oman tärkeän osansa.

Täällä on ollut useissa puheenvuoroissa esillä kantelumäärien kasvu, ja myös oikeusasiamiehen kanslian henkilökunnan riittävyys oli esillä ihan nimenomaisesti edustaja Hoskosen ja Tynkkysen puheenvuoroissa. Kantelumäärät ovat tosiaan kasvaneet valtavasti. Voisin todeta, että itse olen aloittanut apulaisoikeusasiamiehenä vuonna 2002, eli 20 vuotta sitten, ja olen aika hyvin nyt sitten nähnyt tämän kantelumäärän kehityksen. Silloin kun aloitin, oikeusasiamiehen kansliaan tuli vuosittain noin 2 500 kantelua, ja nyt viime vuonna meillä oli 7 700 kantelua, eli kantelumäärä on kolminkertaistunut sinä aikana, kun minä olen kansliassa ollut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

Tähän kantelumäärän kasvuun on hyvin monia syitä. En ota kantaa siihen, onko tämä kantelujen määrä jonkun syy.

Yksi keskeinen on ollut ihan vain sähköpostin käyttöönotto, se, että on niin helppoa ja nopeaa tehdä kantelu. Se on ollut alun perin yksi syy tähän kantelumäärien kasvuun.

Yksi on se, että ihmiset ovat yhä paremmin tietoisia oikeuksistaan. Sitä tietoa on nykyisin hyvin helppo saada tuolta internetistä, ja kun sitä tietoa on helppo saada, niin silloin myös ollaan paremmin tietoisia oikeuksista ja ollaan myös tietoisia tästä mahdollisuudesta kannella oikeusasiamiehelle.

Asiamäärät ovat lisääntyneet myös hallinnossa, ja sen myötä kontaktit hallinnon asiakkaiden ja viranomaisten välillä lisääntyvät, ja kun niitä kontakteja on enemmän, silloin on myös enemmän mahdollisuuksia sille, että jotakin menee väärin. Olen joskus todennut, että tässä on vähän sama tilanne kuin siinä, että kun liikenteen määrä kasvaa, niin kolareiden määrä kasvaa; vähän samalla tavalla, kun hallintoasioita on enemmän, näitä virheitä voi enemmän sattua.

Yksi seikka voi olla se, että oikeudenkäynnin kustannuksethan ovat jatkuvasti kasvaneet, ja kun kantelumenettely on maksuton ja itse asiassa vielä kyllä nopeampi kuin tuomioistuintie, niin sekin on yksi syy, miksi yhä enemmän käännetään oikeusasiamiehen puoleen.

Tämä kanteluiden määrän kasvu ei nyt sinänsä suoraan osoita, että hallinto olisi huonompaa, vaan se liittyy tähän asiamäärien kasvuun hyvin keskeisesti. Toki ongelmia on, ja sitten täytyy muistaa, että aina tulee uudentyyppisiä ongelmia, ja esimerkiksi nyt tästä parin viime vuoden kasvusta aika iso osa selittyy koronapandemialla. Tämä kasvu ei selity kokonaan sillä, mutta aika iso osa siitä, ja tietysti ne ongelmat, joita korona on tuonut mukanaan, ovat ihan uudentyyppisiä. Ei samanlaisia ongelmia ole aikaisemmin ollut. Ne tietysti poikivat sitten paljon meille kanteluista.

Sanoisin, että oikeusasiamiesinstituution kannalta kantelut ovat hyvin tärkeitä. Jos me ajatellaan, että meidän pitäisi omin toimenpitein löytää näitä epäkohtia tästä yhteiskunnasta ja julkisesta hallinnosta, niin sehän olisi täysin mahdoton tehtävä. Tämän instituution toiminta perustuu siihen, että me saadaan kanteluista, ja kun ihmiset näissä kanteluissa tuovat esille näitä kokemiaan epäkohtia, niin sitten niiden perusteella oikeusasiamies voi ottaa näitä asioita tutkittavaksi ja pyrkiä puuttumaan epäkohtiin. Tästä näkökulmasta olen joskus sanonut, että jokainen kantelu on iloinen asia — juuri siinä mielessä, että kanteluiden kautta me saadaan tietoa mahdollisista epäkohdista ja voidaan sitten niihin puuttua.

Tänä aikana, kun minä olen kansliassa ollut, eli siis 20 vuoden aikana, meidän henkilömäärä ei ole merkittävästi noussut, vaikka kanteluiden määrä siis on kolminkertaistunut. Oikeastaan merkittävin kasvuhan oli tuossa muutama vuosi sitten, kun eduskunta antoi lisää voimavaroja vanhusten oikeuksien valvontaan, mutta muutoin eipä juuri ole väki kasvanut. Kanslia on kyllä vahvistunut siinä mielessä, että Ihmisoikeuskeskus perustettiin kanslian yhteyteen vuonna 2012, ja se on vahvistanut kansliaa, mutta jos ajatellaan tätä oikeusasiamiehen laillisuusvalvontaa, niin mitään merkittävää voimavarojen lisäystä ei ole saatu. Olen täällä aikaisemminkin tuonut esiin, että kyllä meidän kanslian henkilökunta on työskennellyt jaksamisensa äärirajoilla, ja se vain kyllä pahenee tietysti koko ajan, kun tämä asiamäärien kasvu on sellainen.

Ihan noin vertailun vuoksi voin vielä todeta, että nythän on eduskunnan käsittelyssä oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin tehtävien jakoa koskeva uusi laki, joka tulee tarkoittamaan sitä, että entistä suurempi osa kanteluista tulee ensisijaisesti oikeusasiamiehen käsi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2022 vp

teltäväksi. Noin laskennallisesti on arvioitu, että sieltä tulisi noin 450 kantelua lisää, ja näiden 450 kantelun käsittelyyn me ollaan nyt saatu tämän vuoden budjettiin kolme lisävirkaa. Nyt jos ajatellaan meidän viime vuoden kantelumäärien kasvua, niin ilman mitään työnjakolakia meidän asiamäärät kasvoivat 700 kantelulla. Tämä ehkä kuvaa tätä tilannetta, mikä meillä on. Eli tulemme kyllä jatkossa tarvitsemaan lisää voimavaroja, jos haluamme pitää laillisuusvalvonnan tason sellaisena kuin se on ja jos haluamme pitää käsittelyajat sellaisina kuin ne nyt ovat. Eli me ollaan tästä valtavasta kasvusta huolimatta päästy siihen nyt jo seitsemän tai kahdeksan vuotta peräkkäin, että tilinpäätöshetkenä elikkä vuoden lopussa meillä ei ole ollut vuotta vanhempia kanteluita, ja minusta on kyllä hyvin tärkeää, että tässä vuoden enimmäiskäsittelyajassa nämä kantelut saadaan käsiteltyä.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia osanotosta Matti Marttusen menehtymisen johdosta. Se on ollut valtava järkytys ja menetys meille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, oikeusasiamies. Myös puhemiehen puolesta osanotto työyhteisölle ja teille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 15/2020 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.